

19. новембар 1923.

ЦЕНА 3 ДИНАРА

Година I. број 1.

КОМЕДИЈА

Часопис за позориште, музiku и филм.

Уредници: Н. Трајковић и М. Световски. Владник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зринић, директор „Илустрованог Листа“.

Наше балерине у Берлину

Београдске балерине: г-ђа Зибина, г-ђице Соња Станисављевић и Ната Милошевић, које сада гостују са успехом у Берлину. — Beogradske balerine: g-dja Zibina, g-djice Sonja Stanisavljević i Nata Milošević, koje sada gostuju sa uspehom u Berlinu.

Авет-галија

(„Холанђанин-Луталица“.)
на београдској позорници.

Фотографија декора за први чин „Холанданин-луталице“ од г. Загородњука, сценографа београдског позоришта. — Fotografija dekora za prvi čin „Holandjanina-latalice“ od g. Zagorodnjuka, scenografa beogradskog pozorišta.

О Вагнеру је толико писано да се готово нема шта рећи. У своје време постојали су читави часописи у Немачкој, у Француској, у целоме културном свету, посвећени искључиво Вагнеру и његовом утицају на све уметности. Осим свих испитивалаца, истраживалаца, коментатора и епигона, и сам је Вагнер објаснио готово сваку њоле значајнију црту свога рада. Он је био фанатик својих идеја и хтео је до краја да објасни сваку своју помисао, да га не би рђаво разумели или да му не би ма шта преиначили другим тумачењем.

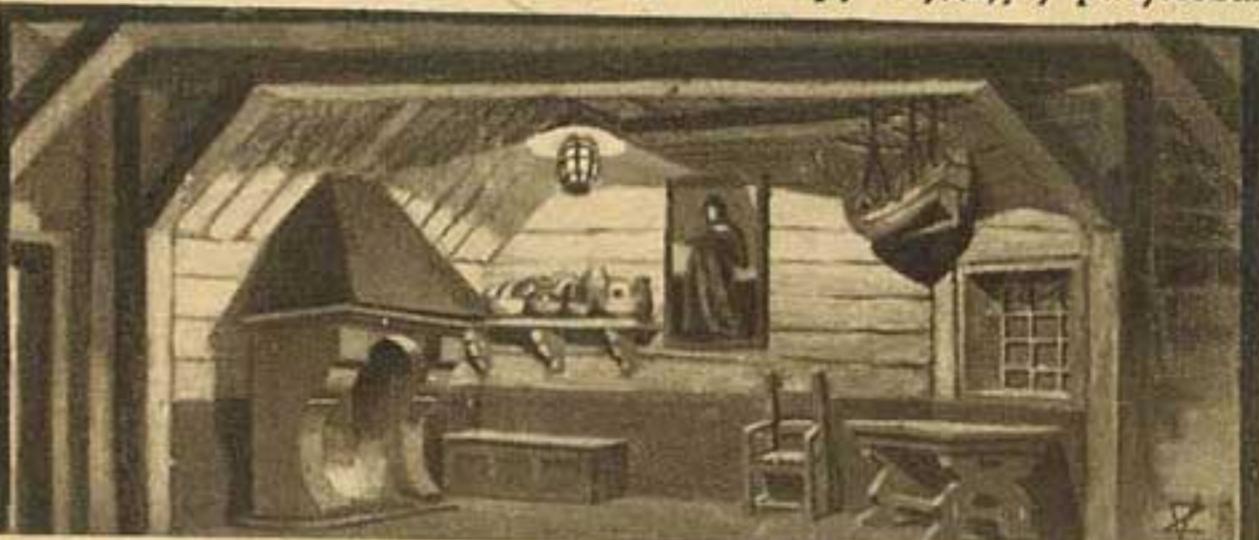
Стога и ја не мислим овај пут ма шта ново да кажем, већ потсећам само на потпуно познате чињенице. „Блудећи Холандез“ је је прва опера (из младости Вагнерове) у којој Вагнер одлучно раскида традицију старе опере. Стара опера састојала се из низа лиричних „нумера“, из одељака за певање, уз пратњу оркестра. Сваки је одељак био засебна целина, и веза је била сасвим лабава, често никаква. Реформа Вагнерова састоји се у томе да се од *operе*, то јест од низа слабо повезаних сцена за певање уз пратњу инструмената, оствари *музичка драма*, то јест једна целина, где је све у тесној вези, где и глас и оркестар имају подједнако важну улогу, а та је улога да се оно о чему је реч у драми, што драмскије изнесе, из припомоћ певача и оркестра, па после и целе позорнице, стилизоване у том циљу.

Да би остварио такву велику замисао Вагнер је, пре свега прекинуо са дотадашњим либретима; либрето је до тада било потпуно скучено, веза му је била слаба и он је имало само да пружи текст за певање, често у противуречности са оним што иде даље. Вагнеров је текст *права драма*, чију драматичност музика

пење својим наглашавањем. Музички је Вагнер остварио целину увођењем *лајтмотива*. Лайтмотив јесте једна мелодија која има да прати, води и оличава нешто што је у драми битно: једноличност, једну ситуацију, један значајан догађај, једну велику тежњу. Тај *лајтмотив* јесте симбол, оличење тог важног драмског момента, и кад год је шта у питању и претресу јавља се и лайтмотив, у разним стањима и променама, из којих се даје закључити, тако рећи, — шта је сад са личношћу или ситуацијом чији је носилац *лајтмотив*. Лайтмотив је, дакле, осим свега, веза догађаја, помоћу њега ми знамо шта је увек у помагању и каква је и колика је важност појединог тренутка, — за саму драму и њене личности. Целина је остварена, такође и великим *филозофском идејом* која прожима целу музикалну драму те драма испада као душевно једна и јединствена. У Холандезу та је идеја: »откупљење« тог несретног, блудећег човека, покртвовањем једне дивне и наивне жене, која му је верна до гроба, и преко гроба — (ово је једна од основних идеја немачке романтике).

Осим ових основних црта ере мора се нагласити и још једна не мање значајна, а то је германски, северњачки, мистични *немачки шон*. Вагнер је сматрао да су само Немци способни да се одушеве за потпуну скаску, бајку, фантастику, мистику, стихијску романтику, игру маште. Холандез је сав створ необуздане маште. То га, према мишљењу Вагнеровом, чини крајње немачком опером. (Не треба заборавити на утицај Хајнеов.) Немачка опера, наспрот дотадашњим слабуљавим или свечаним, раскошним парадама, имала је, према Вагнеру, да буде бескрајно романтична, северњачки фантастична.

Холандез, наравно, само је почетак овога рада Вагнеровог, и тек у доцнијим драмама, Вагнер је успео да се моћније и револуционарније изрази и достигне своје врхунце. Код нас су играле главне улоге: г-ђа Попова, која је била јака, проста, узбудљива и наивна, г. Јурењев чији је глас достојан највеће европске позорнице, и г. Писаревић који је унео добру студију у разумевање

Нацрт декора за други чин „Холанданин-луталице“, од г. Загородњука, сценографа београдског позоришта. — Načrt dekora za drugi čin „Holandjanina-latalice“, od g. Zagorodnjuka, scenografa beogradskog pozorišta.

улоге. Режија г. Павловскога нагласила је средњом снагом улогу *мора и авејску ушварносш* главних спена. Превод г. Димовићев згодан је за певање (што је код нас редак случај), а оркестар је био под општром руком г. Брезовшека.

Станислав Винавер.

Zagrebačko Kazalište

Šekspirov Ričard III. u zagrebačkom pozorištu

Prvog дана овог мјесеца драма загребачког Народног Казалишта изнijела је величјну Šekspirovu tragedију *Kralj Ričard III.*

Ričard III. даван је раније на загребачком pozоришту само два puta i pred mnogo godina, па se sadanja predstava može računati kao prava premijera. Direktor drame gosp. dr. Branko Gavela stavio je *Ričarda* opet na repertoar s razloga, jer je Ričard dobra rola i kao takav trebă da ostane постојано на драмском repertoaru. Interes celokupne publice koja redovno посећује premijere, bio je vrlo velik i svи који воле наšu pozorišnu umetnost i који умеју да цене сваки њен напредак, нашли су u тоj predstavi svoj račun. I štampa, kolikogod nalazi замеша i insecenaciji i režiji, ističe da

Г. др. Бранко Гавела. — G. dr. Branko Gavela.

Г. Папић. — G. Josip Papić.

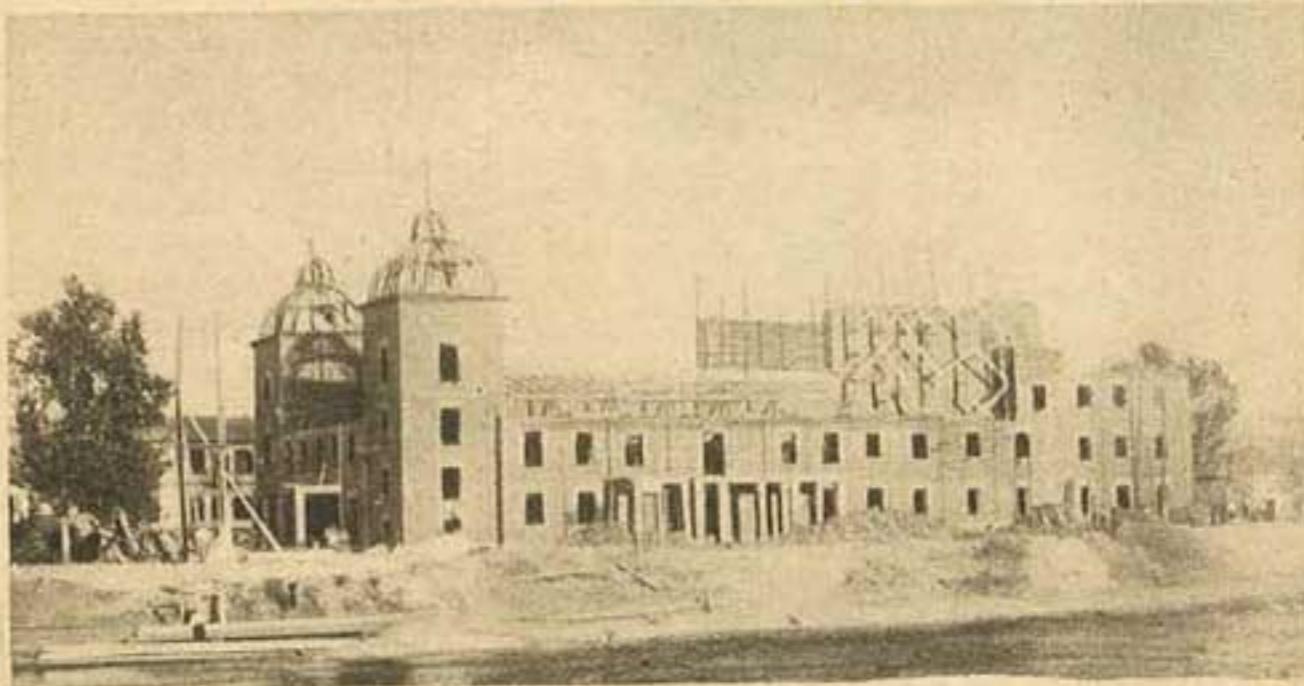

Г. Тито Строци. — G. Tito Stroci.

je dr. Gavela koji je delo režirao, uz saradnju scenografa prof. Ljube Babića, učinio ogroman korak napred. U izradbi glumačke strane *Ričarda*, režiser je vodio računa o tome, da истакне dve основне линије Ričardova карактера: razboritost, sarkazam i superiornost s једне стране, a lažni temperamenat u saobraćaju s okolinom s друге стране. U čitavoј drami, do последnjeg čina kad Ričard treba da klone osetivši првипут своју нemoć prema razvoju istoriskih dogodjaja, Ričard ostaje сnažan i uspravan. Ne može ga помаći ni појава Margarete koja na sve oko njega deluje као tragична опомена судбине. Налазећи потicaja kod самог Шекспира, u raznim njegovim signalima i fanfarama, režiser dr. Gavela, poverio je dirigentu g. Saksu komponovanje scenske muzike za čitavu tragediju. Ta muzika имала је задају да pojedinim scenama dade tragični reljef svojom melodramskom pratnjom ili да markira psihološке pauze medju scenama koje технички теку готово bez ikakve pauze. Kompozitor izgradjivao је svoju muziku по нацелу лјитмотива.

U главној роли alterniraju dva glumca, gg. Josip Papić i Tito Stroci. Njihove su kreacije potpuno različite, a svaka pojedina osobito zanimljiva prema individualnim karakteristikama jednog ili drugog. G. Papić умео је да сасвим osobito обележи јаком лићном notom улогу Ričarda, dok je g. Stroci могао да rasipa svoj široki temperamenat. U осталим rolama сudeologao је готово сви драмски ансамбл, a scene s kompaserijom bile су dirigovane majstorskim umećem g. dra Gavele.

Скопљанско Позориште

Нова зграда скопљанског позоришта у грађењу. — Nova zgrada skopljanskog pozorišta u gradjenju.

Најдаље до краја ове позоришне сезоне биће потпуно завршена нова позоришна зграда у Скопљу, за коју је недавно Државни Савет одобрио и последњу партију предвиђене суме.

Већ пуне три позоришне сезоне Скопљанско Позориште вегетира у тесној, рабатној и неугледној бараки на десној обали Вардара, али ће зато богато бити награђено новом, пространом и модерном зградом у којој ће се можи достојно неговати савремена драмска уметност.

Mariborsko gledališče

Bez obzira na modu, g. g. R. Brenčić, upravnik, i Valo Bratina, direktor drame, spremili su repertoar Mariborskog Gledališća, za ovu godinu, tako arhitektonski, da liči na neki antički hram. Tu dolazi najpre Sofoklov „Kralj Edip“, Šekspirov „Hamlet“, Molijerov „Tartif“, Zolina „Tereza Raken“, Ibsenov „Rosmersholm“, Meterlinkova „Agla-vena u Selizet“ pa i Hasencleverova ekspresionistička drama „On-stran“.

Zgrada Mariborskog Gledališta. — Зграда Мариборског Гледалишта.

Od slovenskih pisaca, Mariborsko Gledališče stavilo je sebi u zadatak da prikaže ove godine: Cankarov „Kralj na Betajnovi“, Krajgherjevo „Skoljko“ i Remčevu novost „Magda“, i S te-rijine „Rodoljupce“. Rusi dolaze sa: „Ženidbom“ od Gogolja, Surgučeve „Jesenje gosti“, „Ka-zvezdama“ od Andrejeva, Gogoljev „Revizor“.

Opera sprema, pod rukovanjem ravnatelja g. Andre Mitrovića, najpre izvornu operu: „Zlatorog“ Parme; Zajc „Zrinjski“; Smetaninu „Prodanu nevestu“ i „Hubičku“; od Verdia: „Travijata“ i „Trubadur“; od Maskanjia „Cavalleria Rusticana“, Pučini „Boheme“, od Bizea „Karmen“, od Ofenbaha „Hofmanove priče“.

Kao operete spremiće se „Gejša“ od S. Jones, i „Kneginja čardaša“ od Kalmana.

СОВЕТСКА
НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ
И
НАЈБОЉУ РОБУ

**Добијете ако купите собни
канцелариски намештај
у радњи**

ДАНИЛА Ј. ГРГИЋА
Карађорђева 67. Телефон 28-61

Прашка позорища и ми

»Народни Дивадло« и »Ставовске Дивадло« у Прагу одавна су симпатизовали наше позоришне комаде. Још пре рата они су на махове давали по коју хрватску драму, први приказивали Цанкара и мало нас увели у Европу. Али после рата тај је контакт био ужи. Давали су ствари од Војновића (»Смрт мајке Југовића«, »Еквиноцијо« и т. д.), Пеције Петровића, Боже Ловрића и Јосипа Косора. Младо и модерно »Виноградско позориште« давало је са далеко модернијом режијом наше новије комаде, преудешену

Декор трећег дела „Трилогије“ од г. Иве Војновића, у Народном Дивадлу у Прагу.
— Dekor trećeg dela „Trilogije“ g. Ive Vojnovića, u Narodnom Divadlu u Pragu.

Војновићеву »Госпођу са сунцокретом«; »Понор Страсти« и »Сина.« То позориште спрема и наше најмодерније ауторе Крлежу, Кулунџића и Ловрића, које ће још у току ове сезоне играти. Тако се исто спрема и једна комедија г. Б. Нушића, а за тим следи неколико наших новитета, који се још ни у нашој земљи нису играли. Тако ће посредством културне везе између ова два словенска народа за кратко време Праг постати један од *наших* културних центара, што ће свакоме бити од користи.

Највеће стовариште

00

Шешира и обуће

88

Света Милић, Славија 111

УМИВАОНИКА

ПЛЕХАНИХ, ЕМАЛЬИРАНИХ од 120 до 250 динара

КРЕВЕТА

склапајућих (шарнир) дим. 160—
затварајућих, са надрацем и таблом у раз-
ним бојама д. 450— » Продаје на велико.

Тома Ј. Лазаревић

Караћорђева 67а.

Луела Мелуис у Београду

Чувена светска колоратурна певачица Луела Мелуис, која је за последњих неколико година постигла огроман успех у Америци, даје свој концерт 22 новембра у сали »Касине« у Београду.

Најозбиљнији амерички музички критичари као Edward Moor и H. E. Krehbiele, изразили су се о њој врло повољно, и истакли нарочито лепоту и свежину њеног гласа, савршеној техници и индивидуалности њеног начина певања.

Ни европски музички листови уместима у којима је Мелуис певала нису се изразили о њој са мање одушљењења. Лепота њеног гласа плени подједнако све меломане у свету.

Луела Мелуис. — Luela Meluis.

Протагонисти у опери „Холанђанин-Луталица“

Г. Писаревић у улози Даланда. — G. Pisarević u ulozi Dalanda.

Г-ђа Попова у улози Сенте. — G-dja Popova u ulozi Sente.

Добрица је оздравио

Онај наш вечно млади, херојски, генијални Добрица, посилац Шекспировог репертоара, незаменљиви тумач руске душе, Добрица Милутиновић, оздравио је сасвим после операције. 7 новембра он је већ напустио болничку собу и почeo поново да пролази београдским улицама, поред толиких прозора, са којих се једва уздржавају клицања. Последње дане у болници, Добрица је провео врло занимљиво. Окружен цвећем, поклонима, писмима из Београда и земље, он је као бег пукао с времена на време по коју цигарету из емалиране кутије, на којој је златним словима писало: »Добрице, мајке ти, немој да је заложиш«, па је сећајући се скорашиње своје прославе, људи који га чекају на улици, једва испекивао дане, када ће поново сићи у позоришни бифе, код »Три шешира« међу људе.

Г. Милутиновић поред свог спасиоца г. др. Пасека, чувеног руског хирурга. — G. Milutinović pored svog spasioca g. dr. Paseka, čuvenog ruskog hirurga.

То је и дочекао, благодарећи своме спасиоцу др. Пасеку, који га је сасвим срећно оперисао. Али ипак, Добрица још за 2 месеца неће моћи да игра, одмараше се, одлазиће сваки дан на масажу, а први пут појавиће се вероватно у Ленормановим »Промашеним животима.« Ту је главну улогу Добрица требао да игра у првој подели, па је услед хитне операције морао да напусти сваку помисао на глуму.

Успеси наших балерина у Берлину

Како што је познато, г-ђа Клавдија Исаченко, пошла је у Берлин, са три своје ученице, балерине, наше Београђанке, да прикаже своју и њихову уметност играња.

Група учењица балетске школе београдског Народног Позоришта. — Група учењица балетске школе београдског Народног Позоришта.

бођен свега телесног, и који хоће да ова плоти душевно увиђање и душевни доживљај."

"Локал Анцажер" пише о балеринама да су лепе као уписане, а о таковој групи да чини узбудљив утисак.

"Крајџајтинг" назива игре школе г-ђе Исаченко ванредно ленима и топло душевним.

"Д. А. Ц." пропраћа „покушај да се просторни проблеми" доведу у склад на начин г-ђе Исаченко, веома симпатичним.

Руски листови у Берлину много су још одушевљенији, и истичу велико осећање за стил код г-ђе Исаченко и њене школе.

Особито су пропраћене са симпатијом и хвалом г-џа Ната Милошевић и г-џа Соња Станисављевић, које се виде на нашој насловној страни, у ванредном снимку г. Савића, узетом пред њихов одлазак у Берлин.

"Comoedia" се може добити у свима књижарама и код свих продаваца новина. Поједини број 3 динара.

Пред нама су одзиви берлинске штампе:

„Б. Ц. ам Митаг" пише да је „човечански материјал" којим располаже г-ђа Исаченко *изванредан*, а да је њихова наставница озбиљна, савесна, и да их води здравој и ведрој уметности.

„Фосиш Цајтунг" истиче енергичну сигурност наставнице и профраност програма.

„Форверц" посвећује школи г-ђе Исаченко дуг чланак. „Култура тела развијена до крајњег савременства", и „сјај баснословне лепоте лебди над ансамблом." На крају, критичар вели, да школа још није идеал нове уметности, али је мост према њему. Смишао наставе г-ђе Исаченко јесте тежња да се спроведе дејство: помоћу бојадисаног облика који је ослобођен свега телесног, и који хоће да ова плоти душевно увиђање и душевни доживљај."

„Локал Анцажер" пише о балеринама да су лепе као уписане, а о таковој групи да чини узбудљив утисак.

„Крајџајтинг" назива игре школе г-ђе Исаченко ванредно ленима и топло душевним.

„Д. А. Ц." пропраћа „покушај да се просторни проблеми" доведу у склад на начин г-ђе Исаченко, веома симпатичним.

Руски листови у Берлину много су још одушевљенији, и истичу велико осећање за стил код г-ђе Исаченко и њене школе.

Особито су пропраћене са симпатијом и хвалом г-џа Ната Милошевић и г-џа Соња Станисављевић, које се виде на нашој насловној страни, у ванредном снимку г. Савића, узетом пред њихов одлазак у Берлин.

"Comoedia" се може добити у свима књижарама и код свих продаваца новина. Поједини број 3 динара.

Splitsko Kazalište

Zamolili smo g. Niku Bartulovića, upravnika Narodnog Pozorišta u Splitu za informacije o sadanjem stanju splitskog pozorišta i njegovim planovima za budućnost. G. Bartulović nam je odgovorio:

Živimo i radimo na veru. Svi naši problemi i svi naši planovi vrte se samo oko jedne ose — subvencije. Sa dvanaestinama koje primamo ne bismo mogli izdržati ni petnaest dana, i morali smo se обратити за pomoć u gradu. Prvi mjesec smo je izvukli, drugi teškom mukom, a treći, bojim se, da nećemo. Jer nisu to male pare, a Split je siromašan grad. Sad sve visi o jednoj niti: Dade li nam se u budžetu ono što tražimo (a mi smo zaista izračunali manje nego najmužnije!) živeti ćemo; ne dade li nam se, nebi imalo smisla ni da govorim o nekim planovima.

Medjutim, nadajući se, evo Vam nešto:

Započeli smo sa dramom, operom i operetom. Bez muzike u Splitu ne ide, a Split je i zaslужује. Publika voli silno muziku, a i sama zgrada kao da je stvorena za operu. Uz zagrebačku je najveća u Kraljevini, i prima preko 1100 gledalaca.

Ansambl je ipak veoma skroman i treba dvostrukog rada da se svlada posao. Hor smo uzeli većinom iz grada. Nekoliko dama i gospode pristali su da, uz vrlo skromni honorar, za ljubav pozorišta, pevaju. Samo je nekoliko profesionalnih horista uzeto sa drugih pozorišta. — *Orkestar* takodjer nije naš, već *Splitske Filharmonije*, te je kod nas paušalno angažiran.

Tako, zajedničkim naporima i potporom sviju, radimo. Počeli smo сезону у драми са „Rkaćem“ Pecije Petrovića, i давали до сада „Kaketu“ (Giannino Antona-Traversi), „Anfisu“ (Andrejev), „Svetski rat“ (Nušića), „Otmici Sabjanaka“ (Schöntan), „Gospodjicu Mališevsku“ (Zapoljska) и „Baccarat“ (Henry Bernstein), а sprema se Nušićev „Narodni Poslanik“, „Nju“ O. Dimova i „O tujjem kruhu“ Turgenjeva. Сve су те биле премијере; dakle знаći: за два meseca rada sedam dramskih premijera. Najveći uspeh u drami je имала „Anfisa“ са гдјом Mansvjetovom (Anfisa) и г. Jovanovićem (Kostomarov) u главним ulogama. — Lep uspeh je имао и „Baccarat“ (gdje Pregar, te gg. Milovanović i Jovanović u главним ulogama), а такодjer и „Gdjica Mališevska“ (Mansvjetova).

Od opera i opereta, od почетка сезоне smo давали: „Madame Butterfly“ (gdje Trbušović i Manola te gg. Matešić i Arhipov), „Grof Luksemburg“ (gdje Malešević i Latalinić te gg. Trbušović, Milovanović i Kokotović) и „Tri devojčice“ од Schuberta sa gg. Petrovskim, Trbušovićem i Marinkovićem, te gdjama Trbušović i Spiridonović u главним ulogama. „Butterfly“ и „Luksemburg“ су припремljene прошле године, доћим је „Tri devojčice“ била премијера (dirigent g. Plecity, a redatelj g. Trbušović), и имала је леп uspeh. Uskoro ће се давати još opereta „Seva“ од Lehara (prošlogodišnja režija), а после тога половином новембра, као премијера „Eugenij Onjegin“, кога спремају gg. Slatin i Sibirjakov.

Posle toga imala bi doći „Bohem“, „Kneginja Čardaša“, „Prodana Nevesta“, ali sve to zavisi o parama. Kod nas za izbor komada u prvom redu, na žalost, važi kriterij: koliko će stajati oprema? I ne radi se tu o razlikama od desetak hiljade, već od par hiljada, kojih, ako nema u kasi (što je vrlo često), ne može se davati ni komad. Jer mi smo nova ustanova, koja nema nikakvih starih fundusa garderobe i dekoracija, i mora sve praviti iz nova.

Mada je novčana kriza velika, publika posećuje pozorište dosta dobro, a čim zaladni, biti će i bolje. Poprečno dolazi na jednu prestatvu oko 500 posetilaca, a to je za grad od 29.000 stanovnika, dobro,

Sad je sva naša pažnja koncentrirana na — Finansijski Odbor. Bude li on ispravno shvatio svu nacionalnu, kulturnu i umetničku važnost ovog našeg jedinog pozorišta na Jadranu, bude li uvideo, da i njegova prostrana zgrada i njegova odabранa publika trebaju dodličnog umetničkog rada, koji ne dopušta da splitsko pozorište bude zapostavljeno i jednom u Kraljevini, onda ćemo moći razgovarati i o budućnosti. A do tada — čekajmo.

Osječko kazalište

Novi direktor osječke opere. — Višegodišnji direktor osječke opere, g. Mirko Polić, primio je angažman u Zagrebačkom Kazalištu. Kao njegov naslijednik spominje se kapelnik *Lav Mirski — Fritz*, koji u Osijeku djeluje već mnogo godina i kao odličan muzičar stekao je već mnogo priznanja, tako je pod njegovim ravnjanjem velikim uspehom iznesena opera »Pikova dama« od Tchaikovskoga, a prošle sezone »Ukleti Holandez« od Wagnera. U ovaj mah spremi operu »Svadba za revolucije« od D' Alberta.

Repertoar osječkog kazališta. — Dramski repertoar ove sezone drži izvesnu liniju. Od domaćih autora izneseni su: Vojnovićev »Ekvinocij«, Ogrizovićeva »Hasanaginica«, Nušićeve komedije »Sumnjivo lice« i »Svetski rat«. Od stranih autora: Hoffmannsthalova »Elektra« sa g-djom Ninom Vavrom u naslovnoj ulozi, Sem Benelliava komedija, »Pir poruge«, komedija »Nasilno ukonačivanje« od Arnoldas-Bacha, drama, »Bog osvete« od Saloma Ascha, »Borba« od Galivorthya i Sofoklova »Antigona« u inscenaciji Aleksandra Vereščagina. U ovaj mah spremi se »Živi leš« od Tolstoja. Delo režира upravnik g. Pavel Golia. Namerava se još i inscenirati Shakespeareovog »Hamleta« i Moliérovu komediju »Silom bolesnik«. — Opera je izvela Bivzetovu »Carmen«, Rossinievog »Seviljskog brijača«, Verdienu »Traviatu«, Zajčevog »Nikolu Šubića Zrinjskoga«, Puccinieu »Toscu«, »Mrtve oči« od D' Alberta i »Manom« od Masseneta. Sada se spremi D' Albertova opera »Svadba za revolucije«.

Uspjeh Nušićevih komedija u Osijeku. — Nušićeve komedije »Sumnjivo lice« i »Svetski rat« imale su u Osijeku vanredno veliki uspjeh. Premijera je bila 28. oktobra. Ulogu Jerotija Pantića igrao je Aca Gavrilović, a ulogu Arse Popovića Toša Stojković.

Kazališna Menza. — Uprava osječkog kazališta osnovala je Kazališnu Menzu koja radi već preko godinu dana. Ove sezone čla-

novi kazališta dobivaju hranu za din. 400 mesečno, a hrani se u Menzi preko 50 članova.

Simfonijski koncerti u Osijeku

I u Osijeku je stvoreno filharmonisko udruženje, koje je 2. novembra dalo svoj prvi koncerat, pod ravnjanjem mladog kapelnika i kompozitora g. R. Schvarza. Na programu su bile ove tačke: Mendelson: Uvertira iz »San letnje noći«; Mozart: »Mala Serenada«, Betovnova: I Simfonija; Mahlerove: Dečje posmrtnе pesme, koje je pevala član osječkog kazališta g-dja Štefa Rodanne. Ovaj prvi nastup novog filharmoniskog udruženja, svršio se sa potpunim uspehom. Osječki »Hrvatski List« od 3. ov. m. piše: Sinoćnji koncerat ulio nam je nade u bolju budućnost. Kazalište je bilo vrlo dobro posećeno otmenom, discipliniranom publikom, koja je sa razumevanjem pratila koncerat. Publici se je prestavio orkestar od po prilici 35 glazbenika, komu tvore jezgro članova kazališnog orkestra, uz lijepi broj odličnih amatera. Orkestar je zvučao vrlo lepo, a skupna igra je bila s obzirom na to da je prvi koncerat ove sezone, upravo dotjerana. G. kapelnik Rikard Schvarz istakao je ritmiku i dinamiku Mozartovih i Betovnovih stvari vrlo dobro».

„Comoedia“ moli sve prijatelje pozorišne umetnosti, muzike i filma, da je redovno čitaју. „Comoedia“ je osigurala saradnju pozorišnih ljudi iz svih mesta naše Kraljevine, i ona ima za misiju da slikom i rečju prati uporedno rad i razvićaњe svih naših pozorišta, naše muzike i filma.

„Comoedia“ nemal drugih sredstava za svoje izlaženje, do preplatu. Zato neka se svi njeni prijatelji iskreno zaузму oko njenog rasturanja. „Comoedia“ izlazi svakog ponedeonika. Broj Din. 3.— Тромесечна претплата Din. 35.— За шест месеци Din. 70.—

„Comoedia“ moli sve prijatelje pozorišne umetnosti, muzike i filma, da je redovno čitaјu. „Comoedia“ je osigurala saradnju pozorišnih ljudi iz svih mesta naše Kraljevine, i ona ima za misiju da slikom i rečju prati uporedno rad i razvićaњe svih naših pozorišta, naše muzike i filma.

„Comoedia“ nemal drugih sredstava za svoje izlaženje, do preplatu. Zato neka se svi njeni prijatelji iskreno zaузму oko njenog rasturanja. „Comoedia“ izlazi svakog ponedeonika. Broj Din. 3.— Тромесечна претплата din. 35.— За шест meseci din. 70.—

ТЕЛЕГРАМ: БРАЊА Д. РИСТИЋ БЕОГРАД
„БРАРИС“ Телеф. 20-64
КНЕЗ МИХАИЛОВА УЛИЦА БРОЈ 1 И 3.

ЗА ЈЕСЕН **ИМАЈУ:** **ЗА ЗИМУ**

својој Помодној Трговини | својој Деликат. и Винарској Трговини
ДРАГОМИР Д. РИСТИЋ | **БЛАГОЈЕ Д. РИСТИЋ**
 Кнез Михајлова 3. | Кнез Михајлова 1.

ЖЕНСКИ ШТОФ

велики избор свих
калитета свих боја.

СВИЛУ

највеће и најбоље сортирано сточариште првих француских фабриката свих квалитета свих боја

ПАРФИМЕРИЈЕ

највеће ствариште првих француских
кућа: Coty, Houbigant Piver, Roger & Gal-
let, Gibbs Dr. Pierre, Creme Simon и др.
и остале првокласне по-
модно мануфактурне робе.

ПРОДАЈА НА МАЛО И ВЕЛИКО.

Цене солидные. У унитрашность уз доплату. Цене солидные.

ДИЛЕТАНТИ

Дилетантско Академско Позориште у Београду започело је припреме и пробе за своје представе у овој сезони. Тако, сада спрема две најглавније сцене из романа „Браће Карамазов“. Режија је г. Ракитина, редитеља београдског позоришта. У комбинацији је и „Гаудеамос“ од Андрејева, у режији г. Ракитина, и „Гордана, Ускокова Љубав“, од Лазе Костића, у режији г. М. Ристића, члана београдског позоришта.

Нова управа овог омладинског позоришта недавно је конструисана. За управника позоришта изабран је г. Д. Плаовић.

КАМФОР КРЕМ

за чинение и уединение лица

Чувен са својик сјајних особина, одликован је високим именом Џ. В. Краљице С.Х.С.

МАРИЈЕ

Исти крем употребљава се поред
НАШЕГА ЈОШ И НА РУМУН-
СКОМ И ГРЧКОМ ДВОРУ.

Изврађује
Косметички Лабораторијум
НЕНАДА РАНИСАВЉЕВИЋА,
Краљ. Дворски Дамен Фризер
КРАЉА МИЛАНА 14 мезанин.
ТЕЛЕФОН 25-26

Добија се у свим апотекама, дрогеријама, парфимеријама и иселеним галантеријским радњама.

Највеће стовариште!! **Најефтиније цеке!!**

Највеће стовариште!!

Најјефтиније цене!!

Сада приспела кожна роба

ташне за dame, несесери за путовање, маникири, буџелари, појасеви за dame

Највећи избор накита у сребру, злату и дубле, имитација брилијанта и дијаманта, брошева, минђуша, прстене итд. Сребрних штапова и табакера и у опште најбогатији избор луксузно-галантеријске робе.

Не пазарите док не прегледате стовариште

Американског Краља Дијаманта

АМЕРИКАНСКОГ ПРЕДСЛОВИЈА
МИЛАНА АНЂЕЛИЋА, БЕОГРАД (КНЕЗ МИХАЈ-
ЛОВА УЛ. 9.)

Купујем старо сребро и злато.

КОЗЕРИЈА:

КЛАКА

У старо време постојала је клака исто као и данас, а могуће је да су Грци и Римљани били још и више но ми пасионирани за клаку. Тако се зна да су у античко доба постојале специјалне групе »клакера« које су се плаћале од представе или на месец. У њихов синдикат било је уписано преко четрдесет хиљада људи.

Зна се за Нерона да је имао читаву легију младих људи који су му пљескали кад је излазио да рецитује своје химне и стихове, на разним позоришним свечано-

стима. Његова легија клакера износила је преко пет хиљада људи.

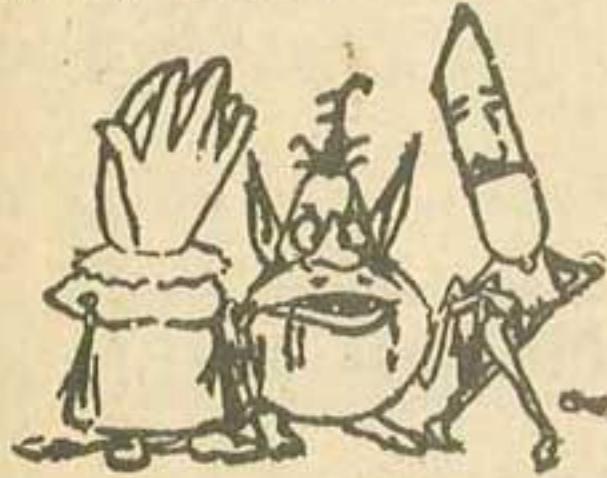
У Француској организована клака појавила се први пут 1782 године, у време кад су се први пут појавиле клупе у партеру, и широке масе народа ступиле први пут у позориште. Али иначе клака постојала је од како је Француске и позоришта у њој.

Зна се, да је још 1791 године, била постављена нарочита стража у Француској Комедији, која је имала за дужност да пази да се клака уопште не појављује.

Али у пркос свима предохрнама противу клаке, једнога вечера кад се давала Мармонтелова »Клеопатра«, страховити звиждук пресече мир у позоришној сали. Крај свег трагања »страже противу клаке« није се ушло у траг ономе који је звиждао. Само је публика била задовољна, јер је тај звиждук унео смеха у салу, која је под утиском рђаве и досадне Мармонтелове трагедије, била готово задремала.

Ни у нас клака није реткост. Од како имамо позоришта, имамо и клаку. Зна се за клаку још из времена дубровачких комедиографа, а исто тако и из времена нашег Јоакима Вуича. Иначе наша модерна публика је доброћудна, и она никада не звижди. Ако је представа рђава она неинтересоутњем показује незадовољство.

Па и ту недавно, претпрошле године, имали смо једног певача, који и ако није био рђав, без своје клаке у сали није никако смео изаћи на позорницу.

Димитрије Гинић:

Деспот Ђурађ Бранковић

То беше једна од најмилијих улога некадањег муг управника путујућег позоришта, покојног Михаила Лазића, званог „Стриц“.

Мали, здепаст, мало пупаст, са насађеном огромном дивљастом главом, жмиравих очију и густих кратких обрва испод којих се уздизаше дуги нос. Изнад носа као громобран расла је једна овека брадавица са неколико накострешених длака, а по прноге избразданоме лицу било је начичкано безброј малих и великих брадавица, црних и црвених и свих сорти.

Г. Д. Гинић, члан Нар. Позоришта ред Тоше и Бајвансог. Али фелер у Београду. — G. D. Ginić, član mi je i na jeziku, jer ne говорим београд-

Narod. Pozorišta u Beogradu. ски; родом сам знате из Чуруга. Ал и овако ето... и унео би мисе у лице и млато рукама: знате ли ви шта је мој Ђурађ, кад га ја представљам? Само га ја знадем представљати!... Ни Тоша Јовановић ни Цветић не умеду то. Они су трице за мене, ховеће божији... Да је мени само њихове гардеробе, видели би ви...

Тако смо ми путовали, играли, а наш покојни управник „Стриц“ хвалио се. Некако у почетку пролећа дојемо најзад у Смедерево. И ако је прошла зима, нама је било све теже. А ево зашто...

Априлско сунце истерало скоро цео свет из вароши у поље. Велика недеља и благи ускршњи дани већ су били на прагу. А глумци несрћни очајавају, јер у позоришту на представама никог нема. Чак и деца која су се највише интересовала за позориште и глумце — и она нас напустила. Удесили праћке или намазали гране лепком па хватају птице... Осетисмо се усамљени и презрени. По вароши журба, чисте се куће, крече, тресу, фарбају јаја, спрема се на све стране. А позориште стално празно. Никог нема сем неколико изгладнелих практиканата, који са нама заједно очајавају. Најзад, захваљујући стрпљењу и стезању кајиша око стомака, догурамо до Ускруса а за то време направисмо и гардеробу. Још раније било је решено да се о Ускрусу у Смедереву да као месна знаменитост „Деспот Ђурађ Бранковић“. Неколико позајмљених практиканских герока претворени су са мало шарених ширита у „душанке“, а стари патролцијски шињели, у Ху-

њадијеве „хусарске доламе“. За Мурата II било је лако. Управитељкина црна сукња претворена је у шалваре. Са мало црвеног мусула добили смо од шубара „калпаке“.

И све би било добро да се управник није посвађао са г. Теткиним, нашим колегом уметником који је требао да игра Гргура. И то ни око чега, због неких тричавих пет динара што му их је г. Теткин тражио за прање рубља и још неких „потреба“. — „Та шта ћете ви мени доказивати да прање вашега „кауچук“ крагна кошта пет динара, јербо ви другога веша ни немате!“ циктао је управник. Та јел ко видео тако трајти новце, дао сам му у прошли понедељак пет динара, па их потрошио, све потрошио до

Специјална радња женске конфекције ЛАДИСЛАВ ПЛАЦ

БЕОГРАД, Кнез Михајлова 28.

НОВИ САД, Краља Петра 30.

Препоручује своје богато стовариште женске конфекције: **Мантила** од штофа и крана, **крунене јакне** и велики избор штофаних и свилених халаница. Трикотажа у свима врстама и бојама.

Велики избор дечијих халаница.

Нема више оскудице у

мушким, женским и дечјим
зимским капутима,
оделом и ципелама
Драгутин Т. Живковић
Краља Александра бр. 10
Отплате су месечне, полу-
месечне и недељне.

— на отплату —
свако може да се снабде

Цене су као и за готово
Овај оглас важи за Београд.

1-1

Галантеријску робу:

ШЕШИРЕ марке Panizza и Paterson као и цилиндере,

ОБУЋЕ за даме и господу,

ЧАРАПЕ у свима бојама и квалитетима,

РУБЉЕ за даме и господу у великим избору
добијате — по умереној цени — у радњи

Мике Аврамовића и Комп.

Краља Милана 44. — Београд. — до Колосеума.

ЦЕНЕ УТВРЂЕНЕ:

ТЕЛЕФОН 32-78

последње паре. — „Дакле, не дате?“ питao је г. Теткин. — Недам! одговорио је још љући управник. — Е видећете шта ће вас то коштати, одговорио је г. Теткин.

Најзад дође дан, завеса се диже и представа поче. Све је било добро. Публике пуно и пажљиво посматра комад док не дође сцена да се јави Ђурђе, сцена коју је публика једва чекала. — Живео! Живео Десиот Ђурађ Бранковић! Живео! орило се иза кулиса; најзад се појавише четири велможе. Шта мислите који су то били? Она четири изгладијела практиканта: Пеца, Веџа, Неџа и Крца. „Из љубави према уметности“, тако је стајало на позоришној листи.

Кад публика позида четири практиканта удари у смех, али управник (Ђурађ) да би спасао ситуацију појави се на позорници. Са дугом белом брадом и са много достојанства Ђурађ пређе преко позорнице. — Бре, зар такав беше Ђурађ Бранковић! добаци неко из публике, и маса опет групу у смех.

Али комад је текао како тако. Мало смеха, највише због гардеробе и неких заједљивих добаџивања; али публика је добро ћудна па је мало и прошлакала на патетичнијим сценама. И све би се добро свршило да г. Теткину, који је онако љуто био уверјен дан два раније од управника, није пала идеја да му се освети.

И управо у тренутку најтрагичнијег момента Ђурђевог, кад нароче за ослепљеном децом и бесомучно јури по позорници, отвара прозор, доводи сина до њега и виче: — „Светlostи! Божије светlostи ми дајте!“ Онда вади мач и приноси сину испред

ПОЗОРИШНИ БИФЕ

У НОВОЈ ЗГРАДИ
БЕОГРАДСКОГ ПОЗОРИШТА

СВРАТИШТЕ ЦЕЛОКУПНЕ ПОЗОРИШНЕ

И БИОСКОПСКЕ ПУБЛИКЕ

ЛОКАЛ ОТВОРЕН ДО 2 ЧАСА ПО ПОНОЋИ

СВИРА ПРВОКЛАСНИ ОРКЕСТАР

ДОБРЕ ВЕЧЕРЕ И ПИЋЕ

ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ ПУБЛИЦИ
И МОЛИ ЗА ПОСЕТУ

ДРАГУТИН НОВИЧИЋ

очију вичући: — Гргуре, сине! Видиш ли сад? Шта има бабо у рукама? Авај...

Госпон Теткин, који је играо слепог Гргура, на све то одговори мирно: — Видим бабо, видим мач...

— Ау! заурла сирома Ђорђе. Та шта видиш, кад не видиш!

Публици није требало више и прсну у дуги, громогласни смех. Практиканти — велможе — побегоше са сцене, а управник дохвати једну мотку којом се подупире декор и полете за Гргуром.

— Ах, Теткину што ме упропасти!...

У бежању Смедеревским друмом пркосно је Теткин довикувао управнику: — Е стриче, сад смо квит за ону „каучук-крагну”!

ИСКРЕ СА РАМПЕ...

Прашке позоришне вести.

„Ставовски дивадло“ у Прагу даје Пиранделову драму „Шест лица траже аутора“ Успех је врло велики.

У току овога месеца играће се у „Ставовском дивадлу“ Менемова игра „На исход од Сујда“. Ствар је последњи модни комад из Лондона. Ради се о борби двеју раса: европске и азијске. Одиграва се у Кини и у енглеском колонијалном друштву.

„Народни дивадло“ спрема Конрадову социјалну комедију „Сиротиња“ и Хилбертову историјску драму „Колумбо“. Обе ствари режира познати dr. Хилар са сценографом — кубистом Властимиром Хофманом.

Шекспиров „Хамлет“ у Совјетској Русији

Шекспиров „Хамлет“ даје се од неког времена у московским позориштима. Али тај „Хамлет“ модернизован је и удешен према Марковој доктрини.

Шта спрема Ана Павлова

Ана Павлова, позната руска балерина, намерава да створи један нов метод игре према индијским мотивима. Ти мотиви неће бити изражени као до сада, него ће имати један нов и до сада непознати израз. Тај студијо отвориће се на једном великом лондонском позоришту.

Чајковска прослава у Карлсбаду

У Карловим Варима прослављена је 30-годишњица смрти Чајковског. Да-вао се „Ромео и Јулија“, балст „Веверица“ и „Капричо италијен“. Оркестром од 60 лица управљао је Роберт Манцер.

Позориште у данашњој Русији

8 октобра у Московском „Великом Театру“ приређено је вече националне уметности. У својим народним костимима наступили су уметници са свих страна совјетске републике. — Совјетски листови хвале успех тог вечера.

Јубилеји

У овом месецу имали смо више глумачких и уметничких јубилеја.

Тако само на дан 5 овог месеца, била је једна прослава у Београду, четрдесетогодишњица глумачког рада уважене породице г. Раје и г-ђе Персе Павловић, чланова београдског позоришта; друга у Осеку, тридесетогодишњица глумачког рада г. Тоше Стојковића, члана осечког казалишта, и трећа у Новом Саду, где је истога дана г-ђа Милка Марковић прослављала 40 година свога уметничког рада. После дуже паузе од неколико година, г-ђа Марковић је изашла пред публику одушевљену што је поново види, у улози Магде у Судермановом „Завичају“.

Даље, у овом месецу приредиће се у Загребу један редак јубилеј дојена југословенске драме; осамдесетогодишњица од рођења г. Николе Милана, бившег редитеља драме и дугогодишњег члана загребачког казалишта.

У току идућег месеца, децембра, навршиће се двадесетпетогодишњица од оснивања загребачког „Пролетњег Салона“. Овом приликом приредиће се нарочита изложба, али какви су сви изгледи она неће моћи бити отворена пре пролећа 1924 год. Године 1898, овај Салон отворили су први пут уметници сликари: Влахо Буковац, Целестен Медовић, Бела Чикош-Сесија и други.

„ПРУНУС“

ТВОРНИЦА ЗА КОНЗЕРВИРАЊЕ ВОЋА И
ПОВРЋА Д. Д.

Тел. 294 НОВИ САД Тел. 294

Добија се у свима деликатесним и бољим колонијалним радњама.

Препоручује своје првогодишње производње као:
Компоте, мармеладе, џемове, слатко, разноврсне воћне и поврћне конзерве у боцама и
лименим кутијама, укуван патлиџан у боцама,
помидори, специјалитет „паприковач“, краставци,
паприке и пфефероне у сирћету, рибани
кисели купус и тако даље.

ФИЛМ

Цен Куган, кога смо већ видели у Београду, прима годишње преко милион долара. Има своје петролејске изворе, који ће му у 20-тој години доносити 4 милиона годишње ренте.

Већ дуже времена не чује се о раду Конрада Фајта. Према најновијим информацијама он је сада заузет студијом филма „Бела Светлост“. Фilm ће имати један слик из средњег века, кад су немачки готски и немарни поправљали велику Улмску Цркву, ту је уплатена слична историја као наша о зидануј Скадра.

„Млади Медардо“, филмска сензација режисера Кертеса, имао је неколико интересантних момената у свом постапању. Четири пута откасао је цео ансабл, два пута технички раденици, седам пута је повишен капител, а два пута запарад, или су се артикли. Овај романтични филм из Наполеоновог времена ипак је из крају успео и значи много за развој филма.

Један париски извештач посетио је одличног америчког режисера Грифита на послу. Он каже, да је Грифт нечуveno ведар и поред свог огромног послла. Све послове води сам, ради 18 сати, здрав је као младић и учтив као салонски човек. Брат је момку из кулисног тишлера, као и примадоне. Не прави се важан кад ради на сцени, као други режисери.

Спрема се у Њујорку једна филмска сензација! Обожаваоши Херберта Ровлинсона, који је умро, нашли су његовог „допелгешера“, који по инструкцијама режисера Хјалбона ради филм из живота Ровлинсона. Фilm ће још овог месеца имати премијеру у Њујорку. Свет који је силино волео Херберта много се интересује за премијеру.

Два шведска филмска друштва имају намеру да пошаљу експедицију на Борнео и суседна острва, да снимају природу, урођенике и звери. Експедиција остаје тамо 9 месеци.

Шоова драма „Цезар и Клеопатра“ играна је у Москви сасвим у стилу футуризма, сфинксе на бини имале су преко тела реклами разних фирм, драма се догађа у модерном отменом ресторану, а велика египатска врата облепљена су совјетским новчаницама.

У оваквој режији спрема се и за филм.

Обуће Чарапа
Пре него купите ципеле погледајте обућу у обућарској радњи
БРАЋЕ ПЕТРОВИЋА
Београд, Краља Милана 104 Тел. 6-07

јер има на стоваришту **најmodерније обуће** велики избор мушки, женске и дечије (лаковане браун и црне од № 18—35) кућних ципела, тошлих и обичних, камашне мушки и женске штофале као и мушки од финог бланка за п. г. официре. Шаљемо поштом на доплату. — Цене искључују конкуренцију.

Уредници рубрика „Comoedie“:

Београд (за драму)	г. Световски.
(за музiku)	г. Винавер.
Загреб	г. Зајичић.
Осек	г. Танхофер.
Сплит	г. Ђиро Чичин-Шајин.
Марибор	г. Б. Борко.
Скопље	г. Танић.

Sve rukopise i slike za list treba slati glavnom uredniku Nikoli Trajkoviću, Beograd, Skopljanska ulica 18.

**Куда ћеш? да куши
намештај, не купуј!!**
док не прегледаш фабрично стовариште
МИКЕ ВУЈОВИЋА кр. Александра 19.

Н. З. продају вршим и за обвезнице ратне штете обрачунавајући исте повољније од дневног курса.
1—1

ЗА НАСТУПАЈУЋЕ ПРАЗНИКЕ
Славе, Материце, Оцеве, Божић и Н. Годину препоручује се највеће стовариште разних луксузних предмета за поклоне нарочито велики избор „КИНА“ и „АЛПАКА“

сребрне робе — сточића за пушење са и без прибора у „Махагони“ боји као и НАЈФИНИЈИХ ДЕЧИЈИХ ИГРАЧАКА добићете по солидно утврђеним ценама у трgovини

АЛЕКСЕ ЈОВАНОВИЋА и ДРУГА
Кнез Михајл. 21   БЕОГРАД   Кнез Михајл. 21

НОВИ ФИЛМОВИ

„Млади Медардо“

По чуvenој драми Артура Шницлера, изведен је последњих недеља један велики филм, у шест чинова, који се одликује ванредном режијом и студијом маса.

У време кад је Бонапарта, са својим славним легијама кренуо на Беч, међу храбрим младићима, који су били спремни да се боре против славног освајача, истакао се млади Медардо Клер, коме је Наполеон стрељао оца, десетак година пре тога. У исто време живе у Бечу чланови породице Валоа, који претендују на француски престо. Млади војвода Валоа, заљубљен је у Медардову сестру, па кад се његов отац противио тој женидби, обое младих нађоше смрт у хладним таласима Дунава. На њиховом гробу срео се Медардо са покојником младом сестром, принцесом Јеленом од Валоа; међу њима дође до оштрих речи, које су се завршиле двобојем. Јеленин рођак, маркиз од Валоа, тешко рани Медарда. Јелена се после двобоја покајала и по својој дворкињи послала је ружу Медарду, али овај је одговорио, да ће принцизи лично захвалити. Његова је намера била, да принцезу обљуби и компромитује. Али чим је стао пред њу, у њему се разбуктала љубав и место да освети сестру, Медардо се заљуби у младу принцесу.

У томе времену, Наполеон победоносно улази у Беч. Руља му кличе и бечке улице раздрагано поздрављају победника. Принцеза Јелена се пак венчава за маркиза, да би потврдила право њене куће на престо. Медардо луди од љубави, али га принцеза зове на тајни љубавни састанак.

Наполеон се морао послужити лукавошћу да би спречио заверу и позвао је породицу Валоа на дворски концерат. Као добар познавац жена, Наполеон се почeo удварати Јелени, али је морао нагло напустити салу, јер се на обалама Дунава развила велика битка. Тамо су га звали.

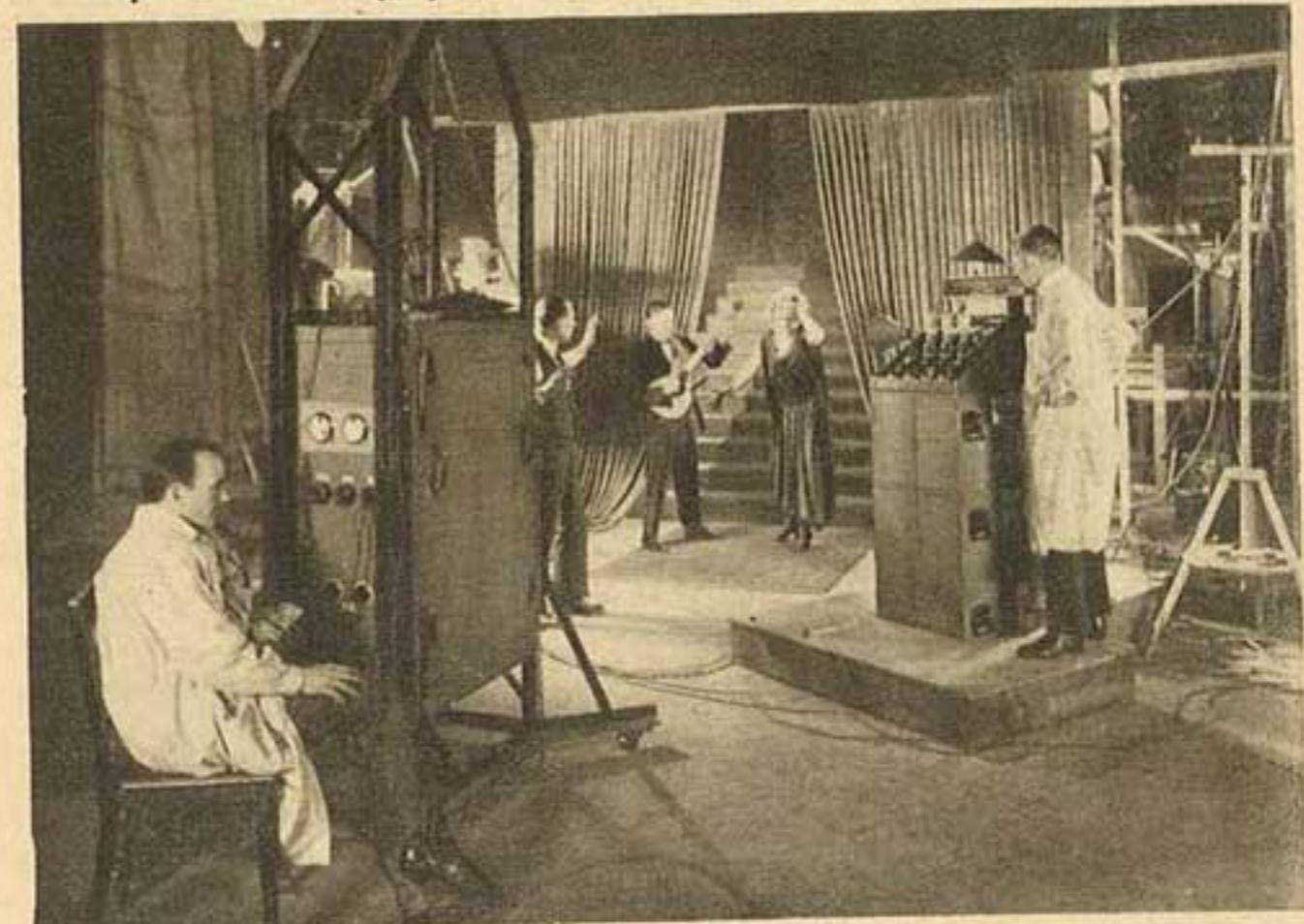
Код Медардовог ујака, седлара, нашли су тада неки забрањени предмет и Наполеонови војници стрељали су га одмах. Медардо, још више распаљен мржњом на Наполеона, одлази у Шенбрун да га убије. У путу случајно дозна, да Јелену називају Наполеоновом љубавницом и он у огорчењу, у место да убије цара, зарије нож у Јеленино срце. Код мртве Јелене налазе после писмо, из кога се видело, да је она хтела убити Наполеона. Наполеон одлази Медарду у тамницу да му лично захвали, као своме избавитељу, али Медардо му одговара, да га је сам хтео убити и Медарда стрељају.

Тако је у овоме дивноме историском филму изнета у ванредној режији бурна епоха Наполеоновог похода на Беч.

Како се данас снима...

Припрема за снимање праисторијских животиња и предела, у којима су one живеле.
— Priprema za snimanje preistorijskih životinja i predela u kojima su one živele.

Комплексовано снимање недавно пронађеног филма који говори и пева. — Komplikovano snimanje nedavno pronađenog filma koji govori i peva.

НАПРЕДАК ФИЛМА У РУСИЈИ

Грађење декора у Јалти (на Криму) за нови руски филм по роману Луначарског. — Gradjenje dekora u Jalti (na Krimu) za novi ruski film Lunačarskog.

Горња слика представља зидање руског Лос Анђелоса. Пред врло великим интересовањем народа за филм, совјетска влада је одлучила да у својој режији подијне филмску индустрију до те мере, да се може такмичити са америчким предузећима. На Криму, у Јалти, подиже се сада читава једна варош, у којој ће се снимати. Ту су зграде свих стилова и времена, радионице, станови за уметнике и техничко особље; пејсажи у томе крају су изванредни, светлост ванредно погодна, тако да ми ускоро можемо очекивати из Јалте, ремек дела филмске уметности.

НОВОСТИ

— У Варшави је недавно давана премијера опере „Казанова“, од пољског композитора Розицког. Радња је узета из чувених мемоара Казанове.

— У Бечу ће се давати ускоро нова оперета Оскара Штрауса, „Die Perlen der Kleopatra“.

— Прашко „Народно Дивадло“ припрема премијеру нове опере Ј. В. Foerstera „Sree“.

— 1 новембра је била у Паризу премијера опере „Le jardin du paradis“. Либрето за ову оперу написали су по једној Андерсеновој причи Робер де Флер и А де Кајаве, а музику је написао Алфред Бринио.

Балет г-ђе Нине Кирсанове

Нину Кирсанову, балерињу, ми нисмо познавали. Она је до сада била балерина Московског Балета, где је врло добро била запажена. Као ученица Николе Легата, професора балета, који сада живи у Лондону, она је успела да се прослави не само у Русији, него и Польској, где је после револуције највише пробавила, особито у Варшави, Лвову, Кракову. После је долазила у Загреб. У септембру је играла у »Копелији« и загребачка критика је подвукла њен успех.

Александар Фортунато, њен партнери из Варшаве, био је балет-мајстор у Лвову. Раније је играо и у Кијеву.

Обоје су се представили у Београду на своме балетском

Г-ђа Нина Кирсанова. — G-dja Nina Kirsanova.

вечеру 7 новембра, пред малом публиком балетомана. На програму су били: Крајслер, Сен-Санс, Бакљеников, Бородин, и шпанске игре. Одмах, чим је г-ђа Кирсанова пошла у Бакљеникову »Библијску игру« осетила се у њој изврсна балерина, која је толико виртуозна, мелодична, толико лептирасто-лака, да није било могуће говорити о њеној техници. Г-ђа Кирсанова је прелетала музикално, преко романтично плаво осенчене сцене, певајући нему песму. Њени *pas*, били су изражajни, до те мере, да се пошло право за њом, у неку удаљену земљу, где се живи младалачки, без суморних мисли, весело и страсно. У тој

Г-ђа Нина Кирсанова и њен партнери г. Фортунато. — Gdja Nina Kirsanova i njen partner g. Fortunato.

„Станковић“ на турнеји кроз Чехословачку.

Старо певачко друштво „Станковић“, које постоји још од 1881. године, нешто је живахнуло последње године, заузимањем г. Стан. Биничког, директора Опера. Најпре, пред прославу Мокрањчеве сахране у Београду, „Станковић“ припрема и у четири врло значајна концерта изводи целога Мокрањца. Са овим концертима оживљавао се полако култ нашег народа према писцу незаборавних руковети и приготовљава се велико интересовање за Мокрањчево дело. Завршујући ове концерте у славу Мокрањца, „Станковић“ се недавно кренуо на један турнеј по Југославији и том приликом обишао Загреб, Љубљану, Осијек, Марибор и још неколико знатнијих места западног дела Краљевине, проносећи свуда са великим успехом лепоту Мокрањчевих руковети. Природно, после таквих успеха, „Станковић“ се одлучио да прими позив чехословачких певачких друштава и да врати посету оним певачким друштвима из Чехословачке, који су пре годину и пре две године давали своје концерте у нашој престоници и затим по осталим градовима краљевине. Полазећи на пут 29. октобра, под вођством председника друштва г. Брајислава Нушића и хоровође г. Стан. Биничког; „Станковић“ је одлучио да за 12 дана обиђе неколико најважнијих места особито Праг и Братиславу, где су заказана по два концерта. На овај турнеј, који је можда прва послератна манифестација наше фолклорне певачке уметности у ино-

Футуристички балет извођен недавно у Минхену. — Futuristički balet izvodjen nedavno u Minhenu.

Пре педесет година

— Пре педесет година, 14. јануара 1873. на дан Св. Саве приказана је први пут у Новом Саду „Маркова Сабља“ од Јована Ђорђевића, у којој Краљевића Марка игра Недељковић, Вилу Ј. Маринковића и певца Андрија Лукић. Тада се у томе комаду први пут пева и песма „Боже ћравде“ (композиција од Јенка), која доцније постаје народна химна, те тако је ова година уједно и педесетогодишњица химне. Како је „Маркова сабља“ сценски комад пун живих слика и бенгалске ватре, интересантно је да је публика инстинктивно осетила да не треба одати признање ни писцу, ни композитору, ни редитељу већ, као што хроника гласи: »изазван је био г. Бунић машиниста Народног Позоришта.«

— У Београду 6. марта 1873. први пут се игра Трифковићева „Избирачица“.

— У Вараждину, довршена зграда Народ. Позоришта и ово почиње свој рад.

— У Новом Саду 15. априла премијера „Краља Лира“. Лира игра Марко Суботић.

— У Зајребу, новембра месеца приказује се први шуш: Сметанова „Продана невеста“.

Београдско певачко друштво „Станковић“ у Прагу. — Beogradsko pevačko društvo „Stanković“ u Pragu.

странству, „Станковић“ је понео Мокрањца, од Хрвата понео је Жгањца, а од Словенаца г. Хубада.

Према извештајима који су стigli из Прага, свуда, почев од главног места Чехословачке, где су му изашли у сусрет и са поздравом великан братског народа, заједно са г. Бенешом „Станковић“ је нашао на овом првом турнеју ванредан пријем, сличан ономе, кога је некад постигао у иностранству славни Мокрањац, кад је са својим „Београдским Певачким Друштвом“ давао концерте по Европи и ишао до Москве.

Концерти.

Загребачка Филхармонија.

Поред београдске, која је прошле недеље започела свој рад, и загребачка филхармонија објавила је свој програм за ову сезону.

Просветно одељење покрајинске управе, дефинитивно је одредило материјалну помоћ овој нашој важној музичкој институцији.

„Lisinski“ и Slovenskoj.

Хрватско певаčko удruženje *Lisinski* dalo je prošle subote i nedelje koncerte u Ljubljani i Mariboru. Koncerti su prošli s velikim uspehom. Za prvi nastup u Zagrebu u ovoj sezoni, artistički vodja udruženja g. *Baranović* sprema program francuske horske muzike.

Успеси Златка Балоковића у Лондону.

Познати наш уметник на виолини Златко Балоковић, који је претпрошле године свирао и пред београдском публиком, данас се убраја у најбоље светске виртуозе.

Прошлога месеца приредио је са успехом више концерата у Лондону. 23. октобра дао је сјајан концерат у концертној дворани Holland-Parka. Најбоље одсвиране тачке биле су му Иреландова соната и Маснеова Медитација, са оргулјама.

Још већи постигao је на свome другом концерту у Quina Hallu, пра... стром под чувеним диригентом Sir Wood-om. Балоковић је овога вечера дао више изванредних композиција од Бетовна, Брамса и Чайковског.

Јуре Ткаччи у Чехословачкој.

Југословенски познати виолончелиста Јуре Ткаччи вратио се ових дана са свог дужег турнеја по Чехословачкој, где је у свима већим градовима приредио читав низ концерата и свуда је био одушевљено примљен.

У Прагу и Брну, где је изводио Дворжаков концерт, затим Варијације на рококо-тему од Чайковског, Largo од Шопена, Mephisto od Hajdnu и Papillon од Попера; нашао је код строге музикалне публике на нарочито признање.

Сва чехословачка критика истакла је нарочито његову техничку савршеност као и особити уметнички укус Јуре Ткаччија, југословенског виртуоза.

Програм „Београдске Филхармоније“

Београдска Филхармонија почиње. Први концерт у овој сезони, био је 7 новембра, кад је г. Брезовић, диригент, приредио врло успелу аудицију Бетовна, Чайковског, Сен-Санса и Рубинштајна.

Београдска Филхармонија. — Beogradska Filharmonija.

Сада г. Христић, помоћник директора Опере, већ спрема други концерт, готово искључиво посвећен новијој француској музici, који ће се одржати у првим данима децембра. На програму г. Христића су на првом месту Цезар Франк, Дебиси и Дика. То ће бити прво упознавање Београда, са новијом музичком културом у Француској, која је игнорисана код нас.

Даљи програм Филхармоније садржи Русе. Нарочито њих. Једно време се мислило да се руском музичком генију посвети прва и највећа пажња, али недостатак у потама и уопште техничке тешкоће отежавале су план извођења. Просто је ишло тако, да Филхармонија поред своје најбоље воље није могла ићи за линијом која је унапред трасирана, него за могућностима, чисто техничким. Кад стигну поте и какве стигну ноте, тако се и ради. Г. Зорко, директор Музичке Школе, који је посведневно заинтересован администрирањем »Београдске Филхармоније« могао би да наприча једну књигу тешкоћа на које Б. Ф. наилази у своме раду, па ипак она истрајава, поред жртви, у мисији музикалног васпитавања. Београд се за сада врло добро одазивао концертима и можемо се надати, да ће и даље потпомоћи да драгоценна Филхармонија не сустане у своме подuzeћу.

Тино Патијера

Кад је био млад, родна земља га није признавала. Кад су га у Америци почели прослављати као наследника Каруза, онда смо га звали. Али Патијера је био дао реч, да у нашој земљи

неће певати. Први пут је ипак певао на двору, приликом крштења престолонаследника Петра. Сада га можемо очекивати у децембру, да пева у Београду, у корист инвалида.

Одговорни уредник Миодраг Михајловић-Световски. — Власник за Издавачко Удружење „Илустрација“ Иван Зрнић, директор „Илустрованог Листа“. — Тифдрук и офејт штампа Графичког Завода „Макарије“ А. Д. Београд—Земун.